

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

dysleksja

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy: 170 minut

Liczba punktów do uzyskania: 70

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym piórem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika ortograficznego.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

MARZEC
2016 ROK

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj na podstawie tekstów i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile jesteś proszona/y.

Zadanie 1.

Aldona Skudrzyk, Współczesna przemiana modelu grzeczności językowej

Observacje polszczyzny na przestrzeni wieków prowadzą do wniosku, że ciągle trwa proces upraszczania form etykiety. Dziś – także pod wpływem obcych kulturowo zachowań – chcielibyśmy uprościć ją jeszcze bardziej. Odzwierciedleniem zmian kulturowych i społecznych są zmiany konstrukcji językowych, np. form grzecznościowych.

Jak każdy składnik kultury danego społeczeństwa model grzecznościowy ewoluuje. Według Kazimierza Ożoga ta nowsza konwencja grzecznościowa zasługuje na miano grzeczności komputerowej, grzeczności kultury konsumpcyjnej – „grzeczności minimalnej, uproszczonej, pozbawionej wielu treści, zwłaszcza tych świadczących o pozytywnym, życzliwym nastawieniu do partnera komunikacji”.

Jedną z najważniejszych zasad właściwej komunikacji jest dostosowanie środków językowych do roli społecznej, jaką aktualnie pełni. Współczesna rzeczywistość sprawia w tym zakresie wiele kłopotów. Zapanowała bowiem moda na swobodę wypowiedzi, młodzieżowy luz i bezpośredniość w każdej sytuacji. Stało się dość powszechne wykorzystywanie języka codziennego, nawet emocjonalnego, w komunikacji publicznej. Narusza to utrwalone tradycją polskie normy kulturowe.

O przemianach modelu grzeczności sporo już napisano. Najczęściej przemiany owe da się wpisać w porządek demokratyzacji, czasem mocniej: pauperyzacji, a czasem najmocniej – schamienia. Skąd te oceny? D e m o k r a t y z a c j a to określenie, którego najczęściej dziś używamy, opisując przemiany języka po 1989 roku. Demokratyzację oponuje się wobec elitarności, elitarności widzianej jako dobro dostępne dla niewielu, ale i dobro będące efektem działalności niewielkiej grupy profesjonalistów. Wynikiem procesu demokratyzacji jest masowość, czyli odejście od elitarności w obu tych przestrzeniach: dostęp do kultury jest masowy i jej tworzenie ma masowy charakter. (...) Wyraźne jest ścieranie się dwu wzorców komunikacyjnych, w tym grzecznościowych: awans potoczności (układy komunikacyjne prywatne przenoszone na wszystkie typy relacji) i wpływ wzorców obcych, głównie amerykańskich.

Źródło: Aldona Skudrzyk, *Normy grzecznościowe zachowań językowych*
http://sjikp.us.edu.pl/pliki/ksiazki/aldona_skudrzyk.pdf

Zadanie 1.1. (0–2)

a) Jakie zjawiska społeczne i kulturowe mają wpływ na współczesną przemianę modelu grzeczności językowej? Wymień dwa. Zastosuj język oficjalny.

.....

.....

b) Jakie są konsekwencje tych zjawisk dla polszczyzny? Wymień dwie.

.....

.....

Zadanie 1.2. (0–2)

Oceń, czy opinia Kazimierza Ożoga (akapit 2.) o nowszej konwencji grzecznościowej ma charakter pozytywny czy negatywny. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

Zadanie 1.3. (0–1)

Która wypowiedź jest najpełniejszą ilustracją cech współczesnego języka opisanych przez Kazimierza Ożoga? Zaznacz jedną odpowiedź.

- A. Przepraszam cię, wykonanie tego zlecenia przekracza moje możliwości.
- B. Sory, projekt nie będzie na czas.
- C. Przykro mi, ale termin jest niemożliwy do dotrzymania.

Zadanie 1.4. (0–1)

W wypowiedzeniu: *O przemianach modelu grzeczności sporo już napisano* autorka zastosowała

1	nieosobową formę czasownika,	aby	A	podkreślić wysiłek autorów.
2	osobową formę czasownika,		B	nie eksponować autorów prac.

Zaznacz właściwą odpowiedź.

Zadanie 1.5. (0–1)

Który zestaw określa formę językowo-kompozycyjną tekstu Aldony Skudrzyk?

- A. subiektywizm, rzeczowość, słownictwo naukowe
- B. obiektywizm, spójność myśli, dyskursywność
- C. emocjonalność, dygresyjność, styl argumentacyjny

Zadanie 1.6. (0–1)

Na czym polega różnica między poprawnością i stosownością językową? Wyjaśnij na podstawie akapitu 3. i swojej wiedzy o języku.

.....

.....

.....

Zadanie 1.7. (0–2)

Wskaż kolokwializm użyty przez autorkę w 4. akapicie oraz jego funkcję w tekście.

kolokwializm:.....

funkcja : A. środek językowy służący stylizacji na język potoczny

B. celowa innowacja językowa

C. wyraz odzwierciedlający ironiczny dystans autorki wobec omawianego problemu

D. wyraz podkreślający dezaprobatę autorki wobec omawianej tendencji w języku

Zadanie 2.

TEKST 1.

SOKRATES: Słyszałem tedy, że koło Naukratis w Egipcie mieszkał jeden z dawnych bogówtamtejszych, któremu i ptak jest poświęcony, nazywany Ibisem. Asam bóg miał się nazywaćTeut. On miał pierwszy wynaleźć liczby i rachunki, geometrię i astronomię, dalej

warcaby igrę w kostki, a oprócz tego litery. Królem Egiptu całego był podówczas Tamuz. (...) Do niego tedy przyszedł Teut, nauczył go swoich sztuk i kazał mu jerozpowszechnić między innymi Egipcjanami. A ten pytał, jaki by każda z nich przynosiła pożytek, a potem, w miarę jak mu się słowa Teuta wydawały słusznelub niesłuszne, jedno ganił,a drugie chwalił. O każdej sztuce miał TamuzTeutowi wiele dobrego i wiele złego do powiedzenia, o czym długo byłoby opowiadać. Otóż kiedy doszli do liter, powiedział Teut do Tamuza: Królu, ta nauka uczyni Egipcjan mądrzejszymi i sprawniejszymi w pamiętaniu; wynalazek ten jest lekarstwem na pamięć i mądrość. A ten mu na to: (...) Ty jesteś ojcem liter; zatem przez dobre serce dla nich przypisałeś im wartość wprost przeciwną tej, którą one posiadają naprawdę. Ten wynalazek niepamięć w duszach ludzkich posieje, bo człowiek, który się tego wyuczy, przestanie ćwiczyć pamięć; zaufa pismu i będziesz sobie przypominał wszystko z zewnątrz, ze znaków obcych jego istocie, a nie z własnegownętrza, z siebie samego. Więc to nie jest lekarstwo na pamięć,tylko środek na przypomnianie sobie. Uczniom swoim dasz tylko pozór mądrości, a nie mądrość prawdziwą. Posiedzą bowiem wielkie odczytanie bez nauki i będzie się im zdawało, że wiele umieją, a po większejczęści nie będą umieli nic i tylko obcować z nimi będzie trudno; to będą mędrzy z pozoru, a nie ludzie mądrzy naprawdę.

Źródło:Platon, *Dialogi*<http://www.pistis.pl/biblioteka/Platon - Dialogi.pdf>

TEKST 2.

Gdy człowiek skonstruował koło, został niejako skazany na posługiwanie się nim *ad nauseam*¹. Niezależnie od tego, czy pierwowzorem będą dla nas pierwsze kodeksy (około II wieku n.e.), czy też wcześniejsze od nich zwoje papirusowe, pozostaje ona narzędziem, które mimo jego zmieniających się na przestrzeni wieków form okazało się zadziwiająco wierne swojej pierwotnej funkcji. Książka postrzegana jest (...) jako swego rodzaju „koło ludzkiej wiedzy i wyobraźni”: nadchodzące ultranowoczesne technologie, które mogą napawać nas lękiem, nie zdołają powstrzymać jego biegu. (...)

Książkę czeka prawdziwa rewolucja technologiczna. Lecz czymże jest książka? Czym są znajdujące się w naszych domach i bibliotekach całego świata tomy zawierające wiedzę człowieka i ukazujące jego marzenia, odkąd zaczął posługiwać się pismem? W jakim stopniu przybliżają nam one wieczną odyseję ludzkiego umysłu? Jaki wizerunek świata nam przekazują? Kierując swą uwagę głównie ku najwartościowszym pozycjom, ku arcydziełom, w których niczym w soczewce skupiają się wzorce kulturowe, czy nie zapominamy o zasadniczej funkcji książki, polegającej najzwyczajniej w świecie na zachowaniu tego, co nasza złudna pamięć może raz na zawsze pominąć?

Źródło: Jean-Philippe de Tonnac, *Wstęp do: Eco Umberto, Carriere Jean-Claude, Niemyśl, że książki znikną*, Warszawa 2010, s.6-7.

¹*ad nauseam* - do znudzenia

Zadanie 2.1. (0–2)

- a) Na podstawie informacji biograficznych o Sokratesie ustal, z którymi poglądami na temat pisma- boga Teuta czy króla Tamuza (tekst 1.) - mógłby identyfikować się ten filozof. Odpowiedź uzasadnij.

Sokrates– grecki filozof starożytny. Jest on, obok Platona i Arystotelesa, uważany za największego filozofa starożytności. Sokrates nie pozostawił po sobie żadnych pism i informacje na jego temat czerpie się z innych źródeł. Do najważniejszych należą dzieła pisarzy, którzy go znali: Platona, Ksenofonta i Arystofanesa. Podejście Sokratesa do własnej wiedzy i przekonań streszcza przypisywane mu zdanie „Wiem, że nic nie wiem”.

Na podstawie: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Sokrates>

.....

.....

.....

- b) Wyjaśnij, jaka jest różnica między pozorami mądrości a mądrością prawdziwą (tekst 1.).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.2. (0–1)

W sformułowaniu: *Ty jesteś ojcem liter; zatem przez dobre serce dla nich przypisałeś im wartość wprost przeciwną tej, którą one posiadają naprawdę* król zarzuca wynalazcy pisma

- A. ignorancję.
- B. subiektywizm.
- C. lekkomyślność.
- D. nieroztropność.

Zadanie 2.3. (0–1)

Określ, jakie funkcje pełnią książki zdaniem autora drugiego tekstu. Nie używaj sformułowań metaforycznych.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.4. (0–1)

W jaki sposób autor tekstu 2. angażuje czytelnika w tok swoich rozważań?

.....

.....

Zadanie 2.5. (0–3)

Do podanych cech stylu tekstu 2. dobierz przykład środka językowego spośród podanych oraz dopisz cytat z tekstu ilustrujący ten środek.

- archaizm • słownictwo emocjonalne lub wartościujące • metafora •
- kolokwializm • aluzja literacka • elipsa

Cecha stylu	Środek językowy	Cytat
obrazowość		
erudycyjność		
ekspresywność		

Zadanie 2.6. (0–2)

a) Sądy na temat pisemnego utrwalania myśli wyrażone w obu tekstach

- A. są sprzeczne.
- B. są zgodne.
- C. dopełniają się.
- D. są niezależne.

b) Podkreśl słowo kluczowe łączące oba teksty wśród niżej podanych:

pismo, książka, pamięć, mądrość, umysł

Zadanie 3.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1: Czy człowiek ma skłonność do samodzielnego budowania obrazu świata czy ulegania stereotypom? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu powieści Pawła Huellego *Castorpi* innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Paweł Huelle, *Castorp*

Nasz podróżny przerwał swoje młodzieńcze rozważania, jak się to mówi - w samą porę - bo kiedy szedł już wąskimi schodkami do kajuty, na śródokręciu rozległ się mocny, donośny dźwięk dzwonu, który wzywał pasażerów na pierwszy wspólny posiłek.

Razem z Castorpem było ich czworo.(...) Wszyscy oprócz Hansa Castorpa mówili głośno, jak gdyby właśnie rozpoczęta podróż wywoływała w nich euforię, dzięki której ci zupełnie przypadkowi ludzie nagle stali się wesołą gromadką uczniów, uwolnioną na czas wycieczki – rzecz jasna w granicach określonych regulaminem – od surowej reguły szkolnych murów. Pani de Venancourt bez najmniejszego skrupowania nazywała pruskie sądownictwo bandą kapuścianych głabów. Kiekiernix informował zebranych, że miasto, do którego się udają, to zapyziała i prowincjonalna dziura, czego dowodem mógł być fakt, że nie ma tam teatru na poziomie. (...) Dla pani de Venancourt ideał dżentelmena był wymysłem wyspiarskiej megalomanii: spotkała wielu Anglików i żaden nie posiadał prawdziwie dobrych manier. Poza tym poeci angielscy stanowczo są przereklamowani. (...)

– A pan – Kiekiernix przechylił się do niego nad stołem – właściwie co o tym wszystkim sądzi, młody człowieku?

– Cóż – odparł zagadnięty, upiwszy łyk piwa. – Właściwie to nic. Mówią państwo o tak różnych rzeczach, doprawdy, trudno je ogarnąć, a cóż dopiero połączyć. Obawiam się zresztą, że oczekujecie w tej chwili bardziej potwierdzenia własnych tez niż głosu w dyskusji. (...) Wyznam, że współczesny człowiek, korzystający z dobrodziejstwa postępu i nauki, powinien być wolny od uprzedzeń. Cóż bardziej niesprawiedliwego niż przypisywanie sąsiadom wszystkich okropnych cech charakteru? Zapewne jest pani wiadomym, jakie rzeczy potrafią wygadywać o Francuzach moi rodacy, nie wspominając już Anglików.

– Mówi pan jak filozof – Kiekiernix przechylił czarkę i otarł usta serwetą. – Więc dobrze, teoretycznie ma pan rację, ale w praktyce to się zupełnie nie sprawdza.

– Udaję się do Gdańska – Castorp nie dał się zbić z tropu – by studiować budowę okrętów. W dziedzinie ludzkiej myśli, technicznych wynalazków nie ma, bo być nie może, takich uprzedzeń, o jakich państwo mówią. Gdyby nie Watt i Stephenson, dziś pływalibyśmy nadal pod żaglami. Galileusz dokonał największych odkryć dzięki holenderskim optykom. Pasteur wynalazł swoją szczepionkę nie tylko dla Francuzów. (...) Newton? Leibniz? Łomonosow? Niech państwo sobie tylko wyobrażą: odrzucać epokowe odkrycie albo wspinały wynalazek, tylko dlatego, że uczoney, który go dokonał, pochodzi z nie lubianej nacji. Czy to nie absurd? Dokąd zaszłaby ludzkość, gdyby stosować tę zasadę? To samo, o ile je rozumiem, tyczy się nieśmiertelnych dzieł sztuki. Czy kiedy słuchamy Mozarta, musimy pamiętać, że był Austriakiem? Sonata Scarlattiego jest piękna nie dlatego, że był Włochem.

Wyznajmy, drogi czytelniku, że była to pierwsza mowa Hansa Castorpa na forum publicznym, jeśli nie liczyć dawno już zapomnianego występu w gimnazjum, pod tytułem „Co zawdzięczamy starożytnym Grekom?”, za którą otrzymał notę celującą. Teraz, przy oficerskim stole „Merkurego”, gdy wybrzmiały ostatnie słowa o sonacie Włocha, zapadła przejmująca cisza, wypełniona jedynie równomiernym taktem parowej maszyny, dobiegającym nieustannie z maszynowni.

Paweł Huelle, *Castorp*, Gdańsk 2004, s.14-16

Temat 2: Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę i uzasadnij ją. Praca musi liczyć co najmniej 250 słów.

Józef Baran, *Ballada o turkoczącej planecie*

dawno zatraciliśmy rachubę czasu
zima z wiosną się płacze świątek z piątkiem
tylko podróż się liczy kół turkotanie
konduktor dziurkujący raz na rok bilety

tyka w przedziale zegar gotujesz obiad
wrze zupa w garnku trwa senna wieczność
nie wybiegamy do okien nie witamy poranków
w wazonie bukiet sztucznych kwiatów

do paleniska zadajemy dni
sączy się z parowozu planety dym
sny przepływają za szybą chmury i twarze
zygzaki losów biegną po orbitach

stale w tym samym miejscu- choć stacji tyle
minęliśmy i siebie samych
gdzie nas gnasz nieruchomy wietrze
ciuchcio w biegu stojąca

zamykamy oczy otwieramy
i znów to przeciągłe turkotanie kół
a więc trwamy
wciąż jeszcze trwamy
smutek nas nie rozmył
radość nie wyzarzyła
Gwiazda nie ułożyła do
do wiecznego snu

Józef Baran, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1984, s.172

WYPRACOWANIE

na temat nr

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 25 horizontal dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabelę wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 – 3 – 6		
	B.	0 – 4 – 8 – 12 – 18		
interpretacja	A.	0 – 3 – 6 – 9		
	B.	0 – 5 – 10 – 15		
	C.	0 – 2 – 4		
	D.	0 – 3 – 6		
	E.	0 – 1 – 2		
	F.	0 – 2 – 4		
	G.	0 – 3 – 6		
	H.	0 – 2 – 4		

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

